

Beso Chvedelidze (Gruzie)

Jeden z nejproduktivnějších a nejvydávanejších gruzínských autorů. Narozen 1972, v roce 1996 vystudoval fakultu žurnalistiky na Státní univerzitě v Tbilisi. První z jeho povídek se objevily v literárních časopisech v roce 2000; od té doby vydal na deset knih, od románů a povídkových sbírek po knihy básní. Jeho povídky byly přeloženy do deseti jazyků, jedna celá povídková sbírka pak vyšla v německém překladu pod názvem *Der Geschmack von Asche*. Chvedelidze je držitelem řady literárních ocenění, včetně ceny Saba (kterou získal hned dvakrát), Ceny literárních mostů udílené na Mezinárodním festivalu (Baku, 2010) a ceny za nejlepší povídku ruského literárního časopisu *Oktjabr* (Moskva, 2009). Autor žije částečně v Tbilisi, částečně v Káthmándú a jednu ze svých nejnovějších knih, *Namaste*, věnoval své východní zkušenosti a objevení buddhismu.

povídku Třináctá skvrna přeložila Stanislava Špačková

Třináctá skvrna

„Babííí! Babi Líno! Murman je vyjebaná!“ Gio běžel do vesnice, div si nesrazil vaz.

* * *

Už byl skoro večer. Venku lilo, jako by *tam nahoře* někdo zapomněl zavřít kohoutek. S cinkáním zvonků se po pěšině zamazané řídkým blátem důstojným krokem vracely z pastvy *Murman, Nodar, Eliso, Elza, Lína, Byčok, Zorro, Kolja, Uvaleň* a další krávy, které patřily obyvatelům vesnice. Voda smyla z jejich boků jména majitelů, která na sobě měly namalovány inkoustem, a břecha pod jejich kopyty se tak místy začala barvit do fialova.

Každá z krav měla levý bok bělostný jako čerstvě padlý sníh, zatímco na boku pravém měly všechny *třináct úplně stejných černých skvrn*. Právě toto byl důkaz výjimečné čistoty jejich původu, a proto je také titulovali „krávy *Pjatnického*“. Říká se, že kdysi dávno sem jejich skvrnitou *pramáti* přivezl jakýsi kupec, nějaký Pjatnickij, a od té doby místní rolníci chovají *výhradně* jen její potomky.

Vzhledem se krávy jedna od druhé téměř nelišily, což je i důvod, proč místního vesnického umělce (*a veterináře v jedné osobě*) Murmana napadlo namalovat jim na boky pomocí *inkoustu smíchaného s rostlinným olejem* jména jejich majitelů. Jeho práci však vždy smyl *první deštík* a on se s tím musel po každém rozmaru počastí lopotit znova.

Jinak tomu nebylo ani v ten večer, kdy krávy svým bučením ohlásily celé vesnici svůj návrat, a jejich osobního *lékaře a malíře* očekával tradiční rituál.

* * *

„*Nodar*. Osm let. Matka – Naděžda. Otec – Karp. Dojivost – 22 litrů. Oči v barvě kávy Pelé. Rohy zatočené. Počet skvrn – třináct. Váha 395 kg. Majitel Nodar Dvališvili.“ Murman seděl na trojnožce a na kolenou mu ležel ochmataný veterinární zápisník, z něhož nahlas četl informace o každé z krav.

„Včera jsem ji prohlížel. Má horečku. Měla by dostat biomycin.“ Podíval se na Gia, chlapce od sousedů: „hochu, nezaběhl bys k Lii pro jehlu?“

„Jasně, hned jsem tady!“ vyskočil Gio.

„Jenom ať zase nepřineseš jehlu na šití! Anebo víš co? Půjdu s tebou. Beztak musím koupit inkoustové tuhy.“ Murman se pomalu zvednul a hodil přes sebe plášť.

* * *

Lia měla *světlé vlasy, pořád byla ještě* svobodná a na kraji vesnice měla malý obchůdek, ve kterém prodávala všechno možné od základních potravin a léků až po zemědělské a nástroje a nejrůznější potřeby pro domácnost.

Murman Liu miloval už od dětství, ale protože byl hrozně ostýchavý, doposud se neodvážil jí o svých citech říct přímo do očí. Jednou za týden chodil do jejího obchůdku, aby si koupil inkoustové náplně nebo léky pro krávy. Liu jeho *nekonečná* nerozhodnost rozčilovala, takže jejich setkání byla vždy poměrně křečovitá.

Všichni na vsi byli zajedno v tom, že Murman a Lia jsou prostě stvořeni jeden pro druhého a jeden z nich zkrátka nakonec bude muset udělat první krok. Na druhou stranu Lia i všichni z vesnice byli přesvědčeni, že jakožto muž by iniciativu měl projevit Murman, který však při pouhém pohledu na milovanou ženu rudnul až na patách a klopil zrak.

„Prosil bych čtyřicet náplní...“

„Čtyřicet?“ podívala se na něho Lia, aniž by zvedla hlavu, a začala odpočítávat náplně.

„A ještě olej... Rostlinný...“

„Dobře. Ještě něco?“

„Asi ne... nejspíš nic... dalšího...“ Murman se *jako vždy* ze všeho nejvíc toužil propadnout až do sklepa. Lia nevrle házela na pult náplně a rázně na něj postavila i láhev s olejem.

* * *

Začalo *to* jednoho deštivého dne, když se Murman zašel do chléva podívat, jak se daří jeho krávé. Byla *na kost* promočená a odevzdaně přežvykovala ve svém stání. Jméno majitele z jejího boku děšť zase smyl. Murman měl dobrou náladu a něco si prozpěvoval. Do plechovky vytlačil pastu z náplní, které včera koupil u Lii, a začal je mísit se slunečnicovým olejem. Míchal krouživým pohybem směs v plechovce, u toho si krávu ze všech stran prohlížel a *automaticky* začal počítat skvrny na jejím boku.

„Raz, dva, tři...“

V myšlenkách byl Murman dávno v kuchyni, přemýšlel o tom, že až obstará krávu, upeče si kukuřičné placky...

„... čtyři, pět, šest...“

A ještě musí převařit mléko...

„... sedm, osm, devět...“

To prostě miloval – zapít čerstvě upečenou placku horkým mlékem.

Tohle míval k snídani, *to* stejné i k večeři...

„... deset, jedenáct, dvanáct...“

Murman najednou ztuhnul. Chyběla třináctá skvrna. Nevěřil vlastním očím a s hlavou v rukách přepočítal skvrny ještě jednou. Výsledek však zůstal stejný. Položil si mozolnatou dlaň na horké čelo a bezmocně klesl na židli.

* * *

Celý večer Murman přepočítával skvrny na bocích ostatních krav, když jim inkoustem na boky maloval jména jejich majitelů, ale *ta* třináctá skvrna chyběla na boku jenom jeho krávé.

„Třeba je tvoje Murman už stará, tak jí skvrna zmizela!“ vyjádřil nejistě svůj názor Gio.

„To je hloupost!“

„Strejdo Murmane, vzpomeň si na žirafy v ZOO. Jim přeci taky ve stáří blednou skvrny!“

„Copak je toto nějaké stáří? Krávé je šest let!“

Murman, otřesený událostmi toho dne, měl v noci divné sny: stal se z něho *stěhovavý* pták, který přelétával nad velkou zelenou loukou, na které se páslo stádo krav. Hned rozpoznal mezi ostatními kravami svoji Murman, a když letěl ve svém ptačím těle přímo nad ní, s trochou úsilí na ni shodil slušné množství bílého trusu, který s hvizdem letěl dolů a dopadl přímo na její třináctou skvrnu, kterou v ten moment obarvil na bílo...

Murman se vzbudil celý zpocený. Už bylo ráno, z chléva se ozývalo klidné bučení. Rychle se obléknul, nalil vodu do vědra a vyrazil za krávou.

Dlouho Murman třel kraví bok mokrou houbou, ale všechno bylo marné. Skvrna byla *ta* tam. Začínal mít pořádnou zlost, a když se zase dopočítal dvanácti skvrn, hlasitě zanačoval.

* * *

Murman už třetí den nic nejedl, chodil po vesnici jako tělo bez duše a *zmizelou* skvrnu nemohl dostat z hlavy.

„Strejdo Murmane, kolik mléka dává tvoje Murman?“ zeptal se chlapec.

„Dvacet litrů.“

„To je čtyřikrát pět?“

„Máš to všechno nějaké zpřeházené, ty hlupáčku...“

„Řekni ještě nějaké číslo. Prosím!“

„Jaké číslo? Sedmdesát sedm.“

„Vím! Sedmkrát jedenáct!“

„Pašák!“

„Strejdo Murmane, a... strejdo Murmane!“

„Co pořád?“

„Proč mají všechny krávy u nás ve vsi třináct skvrn?“

„Nemám tušení.“

„Píšeš na ně jména, aby se krávy navzájem poznaly?“

„Ne, nepíšu je tam kvůli nim, ale kvůli majitelům. Aby věděli, která kráva komu patří.“

Každý večer spolu Murman a Gio prohlíželi pravý bok krávy, která se právě vrátila z pastvy, ale skvrn měla stále jenom dvanáct. A *každý večer* Murman s pocitem zlosti prováděl obvyklé úkony: krávu podojil, dal mléko kysat na sýr, a nakonec *vzal do ruky štětec*.

„To jsou krásná písmena!“ vykřikoval Gio nadšením.

„To je Arial Bold.“

„Ariel co? *Bolt*?“

„Nech už mě konečně na pokoji, hochu!“

* * *

Když Murman čtvrtého dne večer znovu přepočítal skvrny svojí krávy, zjistil, že jich má tak jako dříve *třináct*, z čehož ho málem kleplo a lehl s vysokou horečkou.

Murman až do rána blouznil a volal Liu. Staral se o něho Gio se svojí babičkou, kteří namáčeli ručník do studené vody a přikládali ho nemocnému na čelo. Museli dokonce Liu uprostřed noci poprosit, aby otevřela krámek a prodala jim léky na sražení horečky. Po léku Murman konečně usnul.

Probudil ho známý zvuk zvonků, když stádo krav lenivě procházelo kolem jeho oken. Murman ležel, natahoval krk a najednou uviděl v čele postele Gia, kterému na krku visel *jeho* vojenský dalekohled. Veterinář se úlekem málem posadil, zamračil se a upřeně se na chlapce podíval.

„Na co to máš?“ zeptal se ho a ukazoval na dalekohled.

Gio neodpověděl, otočil dalekohled, opačným koncem se na Murmana podíval a hlasitě se rozesmál. „Ty seš úplně malinkatej!“

„Tak odpovíš mi?“

„Půjdu za nimi na pastvu...“ řekl vážným tónem klučina a podíval se z okna.

„Proč?“

„Abych hlídal tvoji Murman!“

„Skvrny jsi dnes počítal?“

„Zase třináct...“

„Zase? Co je to za čáry?“

* * *

Gio opravdu šel za kravami, šel ale jinudy, aby si ho nikdo nevšimnul. Z jihu obešel louku, na které se páslo stádo, vylezl na vysoký strom a vyzbrojen dalekohledem zahájil vyšetřování.

Krávy máchaly ocasy a lenivě se popásaly po celé louce. Malý vyšetřovatel vytáhl z pod košile sešitek a namaloval do něj tužkou mapu pastviny.

Během celého dne ani jednou ze stromu neslezl a zapisoval, co která kráva dělala. Do mapky si značil i to, když některá přešla z místa na místo.

10:23 – Uvaleň se posunula o tři kroky dopředu a podívala se na nebe.

Murman přežvykuje.

10:35–10:47 – Nodar ani nezvedla hlavu, jen máchá ocasem.

11:03 – *Byčok vypustila čůrek.*

11:28 – Lína přešla o deset kroků doprava.

12:05 – *Elza udělala koláč.*

12:24 – Eliso se rozvalila do trávy a zívá.

Murman přežvykuje.

13:11 – Zorro má dobrou náladu, skáče a hopsá.

Když se Gio večer vrátil do vesnice, nemohl Murmanovi říct nic, co by ho utěšilo.

„A kolik má skvrn dnes?“ zeptal se Murman.

„*Dnes třináct.*“

„V tom je nějaká čertovina!“

Ani zápisky v chlapcově sešitku žádný klíč k řešení záhady nenabízely. Takhle to trvalo tři dny.

* * *

„Babíííí! Babi Líno! Murman je *vyjebaná*!“

Gio běžel do vesnice, div si nesrazil vaz.

„Kdo? Co?“ vyšla z domu babička v tmavých šatech.

„No, ba...“ z netrpělivosti chlapec až nadsakoval.

* * *

„Takže, dědo Murmane: první den se nic nedělo. Druhý den také ne. Krávy se popásaly, máchaly ocasy... Však se podívej, *všechno jsem to zapsal. Třetí den* se taky nic nedělo, však víš.

„No tak mluv, leze to z tebe jak z chlupaté deky!“

„Ale dneska! *Dneska* bude mít tvoje Murman zase dvanáct skvrn!“

„Co to má znamenat? Ty si ze mě snad děláš legraci!“

„Počkej, dědo Murmane. Takže dneska: sleduju krávy, pozorně se dívám, *zapisuju si všechno* do sešitku... Hele, tady se můžeš podívat...“

„K čertu se sešitkem! Co bylo dál?“

„Dál? Dál přišlo 12 hodin a 26 minut...“

„A?“

„A ze sousední pastviny, která je za roklinou, se ozvalo hlasité bučení...“

Gio ukázal rukou tam, kde ležela sousední vesnička.

„Ano, taky tam mají krávy...“ kývnul Murman.

„Podíval jsem se dalekohledem a vidím, že se tam krávy také popásají a také u toho máchají ocasy, ale krávy jsou tam různé. Některé jsou černé, jiné hnědé a některé jako ty naše, skvrnité. A tu se jedna z nich, která vypadá úplně stejně jako tvoje Murman, oddělila od stáda a vydala se směrem k roklině...“

„Hm.“

„A přesně v ten moment jsem si všiml, že Murman přestala přezvykovat, odpověděla stejným zabučením a taky se vydala pryč od stáda směrem ke srázu...“

„Co si to tady vymýšlíš za pohádky?“

„Za chvíli se ta *druhá* vyšplhala z rokliny a obě – Murman a ta druhá kráva – se postavily naproti sobě... Kdybys to jen viděl, dědo Murmane, jak jsou si podobné.“

„Chlapče, já mám takový pocit, že si ze mě opravdu tropíš žerty!“

„Skoro to vypadalo, jako by si povídaly.“

„Kdo si povídal? Ty krávy?“

„Čestné slovo, dědo Murmane. Úplně to tak vypadalo.“

„Pán Bůh s tebou,“ zalomila rukama babka Lína.

„Potom se Murman vydala dolů do rokly a ta druhá si na naší pastvině stoupla na její místo...“

„Je ti jasné chlapče, že za lhaní tě Bůh potrestá?“

„Ale vždyť já nelžu, dědo Murmane, přísahám, že nelžu! Když naše kráva přišla na druhou stranu, naproti jí přišel velký bílý býk a oni si spolu zase jakoby začali povídat.“

„Řekl jsem ti – žádný lhaní!“

„A potom si ten býk stoupnul za naši Murman a skočil na ni.“

„Ach!“ Vzdychnul Murman, který ještě nebyl úplně zdravý, plácnul se do čela a pokusil se vstát z postele.

„Chápeš to, strejdo Murmane? Ten bílý býk tvoji Murman vyje...“

„Že tě huba...!“ rozkřikla se na něho babička. „Kdo tě naučil *tak* mluvit?“

„Děda Murman!“ usmál se lišácky Gio.

* * *

V ten večer si Murman a Gio sedli na zápraží a čekli, až se krávy budou vracet z pastviny. Padl už večer, když se zdáli začalo ozývat známé cinkání.

„Už jdou!“ vykřiknul Gio a podíval se na zamračeného Murmana.

Veterinář nenechal krávu ani zajít do dvora a hned se jal přepočítávat její skvrny. Opravdu jich bylo dvanáct, jak předpověděl chlapec. Zmateně se na Gio podíval.

„Co teď?“

Murnam si rukávem utřel mokré čelo, otevřel vrata dokořán a krávu *přeci jen* pustil dovnitř.

„Je to vůbec možné, aby *krávy* tropily takové věci?“

* * *

Za tři dny měla kráva, navrátivší se z pastvy, skvrn zase třináct. Murman objal svoji skutečnou krávu a samou něhou dokonce zaslzel.

„Tys mi teda dala! Ty moje kravko...“ Ten samý večer veterinář svoji Murman *pozorně* prohlédl. Opravdu byla březí.

* * *

Další den ráno šly krávy jako obvykle v dlouhém šiku vesnicí na pastvu. Na boku každé krávy se skvělo velkými *inkoustovými* písmeny jméno jejího majitele. Nevyspalý Murman stál s Giem za vraty a červenýma očima doprovázel stádo pohledem.

Jako první šla březí Murman. Za ní Nodar, Eliso, Elza, Lína, Byčok, Zorro, Kolja, Uvaleň a další krávy. Když krávy mýjely Liin krámek, Gio se záludně pousmál.

„Strejdo Murmane, proč Lia nemá krávu?“

Murman nevěděl, co by odpověděl, a nějakou dobu oba stáli mlčky. Potom se zase ozval chlapec:

„A až se tvój krávě narodí telátko, napíšeš mu na bok svoje jméno Arial *Boltem*?“

Murman zase neodpověděl a zamyšleně vešel do domu.

* * *

Lia otevřela krámek brzy ráno. Pečlivě zametla podlahu a doširoka otevřela okna, aby vyvětrala. Potom zašla za pult a začala rovnat zboží do polic. Za chvíli Lia uslyšela, jak se pomalu přibližuje zvuk zvonečků. Za jednu – dvě minutky jí krávy tak jako vždycky projdou kolem krámků.

Lia se podívala ven otevřeným oknem a uviděla Murmaninu bílou hlavu, *zarámovanou* okenním rámem. Na jejím boku bylo místo jména jejího majitele napsáno něco zvláštního: AŽ SE. Lia se zamračila.

Za Murman šla Nodar, na které bylo napsáno: MOJÍ MUR.

Žena zalapala po dechu.

MAN NARO, bylo napsáno na následující krávě.

DÍ TELE, *pokračoval nápis*.

DÁM JÍ JMÉ... *hlásil* další kravský bok.

Lia vyšla zpoza pultu a potichu se přiblížila k oknu.

NO LIA!

Lii se v srdci rozlilo takové teplo, jako by se samo slunce spustilo k ní na zem!

Několik minut setrvala v příjemné strnulosti. Potom se oklepala, strhla z hlavy šátek a přistoupila k zrcadlu, které viselo na stěně. Pozorně se na sebe podívala, rozpustila si světlé vlasy a dokonce i rozepnula dva horní knoflíky na šatech. Na samý konec si ještě namalovala rty.

Lia byla k nepoznání. Celá se změnila a její srdce začalo tlouct rychleji a víc nahlas...

Blankytně modré nebe, které se odráželo v zrcadle, slibovalo několik dní pěkného počasí. Po stezičce, která vedla na pastvinu, se jako dlouhý had táhly krávy s malinkými jasnými zvonečky a podivnými jmény: AŽ SE, MOJÍ MUR, MAN NARO, DÍ TELE, DÁM JÍ JMÉ, NO LIA a další.